

КИФЯК Олександр к. е. н., доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
E-mail: o.kyfyak@chnu.edu.ua вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58012, Україна
ORCID: 0000-0003-3689-8548

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ

Встановлено можливість формування туристичних дестинацій різних типів. Запропоновано класифікацію туристичних дестинацій залежно від наявних туристичних ресурсів на території громади. Уточнено чинники впливу та можливості формування туристичних дестинацій на основі об'єднаних територіальних громад і їх ефективного функціонування.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, туризм, туристичні дестинації, формування, розвиток, ресурси, атракційний пункт, туристичний центр.

Кифяк А. Ресурсный потенциал развития туристических дестинаций. Установлена возможность формирования туристических дестинаций различных типов. Предложена классификация туристических дестинаций в зависимости от имеющихся туристических ресурсов на территории общины. Уточнены факторы влияния и возможности формирования туристических дестинаций на основе объединенных территориальных общин и их эффективного функционирования.

Ключевые слова: объединенные территориальные общины, туризм, туристические дестинации, формирование, развитие, ресурсы, атракционный пункт, туристический центр.

Постановка проблеми. Поширення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) як складних багатофункціональних адаптивних систем, що володіють усіма їх компонентами, основними з яких є територія, населення, економіка і наявність зв'язків між собою та із зовнішнім середовищем, сприяє розвитку економічних, соціальних, демографічних, екологічних та інших процесів, пов'язаних з певними змінами, які виникають тільки в результаті взаємодії компонентів систем.

Об'єднані територіальні громади сьогодні відкривають для себе нові можливості, отримують додаткові фінансові ресурси та повноваження і демонструють ефективно управління місцевим господарством. Вирішення соціальних і економічних проблем громади, пов'язаних з медичним обслуговуванням, наданням високоякісних освітніх та спортивних послуг, ремонтом та освітленням доріг, будівництвом локальних очисних споруд та інших соціальних об'єктів, потребує раціонального використання наявних природних та трудових ресурсів, розвитку малого підприємництва, відповідального ставлення до збереження пам'яток історії, культури, архітектури тощо. Для вирішення цих та інших завдань

необхідні значні кошти, які можна залучити до місцевого бюджету у вигляді податкових надходжень, відрахувань від діяльності підприємств, створених за участю територіальної громади, надання низки платних послуг, залучення інвестицій та ін. Водночас, будь-якій громаді притаманні певні властивості, як, наприклад, географічне положення, структура економіки, культурно-історична спадщина, віросповідання, етнічний склад, звичаї, обряди, традиції місцевого населення та інші чинники.

Враховуючи те, що основними критеріями економічного розвитку ОТГ є створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та забезпечення надходжень до бюджету громади, розбудова інфраструктури підтримки бізнесу, залучення інвестицій, ефективне використання місцевих ресурсів, воно ідеально підходить до формування на його основі туристичної дестинації, яка може залучати та задовольняти різноманітні потреби туристів.

Проте наявність на території громади привабливих природних рекреаційних ресурсів та туристичних пам'яток, які можуть бути метою подорожей у пізнавальних та оздоровчих цілях, ще не гарантує ефективне їх використання. Для формування туристичної дестинації необхідно мати відповідну інфраструктуру для розміщення, організації харчування, проведення різноманітних заходів та розваг. Необхідним є дослідження транспортної інфраструктури, а також наявності екскурсиводів, інструкторів, гідів-перекладачів, що загалом сприятиме створенню комплексного туристичного продукту. Важливим є також обґрунтування розвитку сільського, екологічного (зеленого) та інших видів туризму, дотичних до сільської місцевості. Все це набуває особливої актуальності для прикордонних областей з обох боків кордону, де подібність мов, культур, етнічні зв'язки значно впливають на туристичні потоки, що формуються в сусідніх країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання створення ОТГ, розвитку на їх територіях туризму та інших видів економічної діяльності досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема, М.-К. Морел, Р. Беннет, Б. Деанте, Т. Бігер, І. Кісельова, А. Трамова, Я. Качмарек, А. Стасяк та інші, розглядаючи сільські райони як базові для розвитку малих територіальних громад, акцентуючи увагу на розвитку сільського, екологічного, зеленого та аграрного туризму. А І. Кісельова та А. Трамова вважають аграрний туризм одним із видів інноваційних туристичних послуг [1].

Серед українських учених вагомий внесок у розвиток теорії та практики формування туристичних дестинацій внесли А. Мазаракі, С. Мельниченко, Т. Ткаченко, М. Бойко, О. Любіцева, О. Третяков, Н. Корж, Д. Басюк, А. Головчан [2–6], В. Брич, М. Мальська, О. Музиченко-Козловська, Т. Лужанська та ін. Разом з тим, формування об'єднаних територіальних громад у прикордонних областях та розвиток на їх основі туристичних дестинацій мають свої особливості та потребують подальших досліджень.

Метою статті є обґрунтування можливостей формування та розвитку туристичних дестинацій на основі ОТГ та надання нового імпульсу розвитку туризму в західноукраїнських прикордонних областях на принципах кооперації та активізації процесів самоорганізації таких нових утворень, як ОТГ.

Матеріали та методи. Інформаційно-методичну базу дослідження становлять праці провідних науковців, чинне законодавство України, дані обласних держадміністрацій, методичні посібники та інтернет-ресурси. Для виконання поставлених завдань і досягнення мети дослідження застосовано методи аналізу та синтезу, систематизації, спостереження та порівняння.

Результати дослідження. Чинним законодавством України передбачено, що «при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади» [7, ст. 4]. Це має важливе значення для формування туристичної дестинації на основі ОТГ, адже всі зазначені чинники можуть сприяти створенню комплексного туристичного продукту.

За Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», об'єднані громади можуть бути сільськими, селищними і міськими [7, ст. 3]. Таким чином, і туристичні дестинації можуть бути сільськими, селищними і міськими. Т. Ткаченко вважає, що «дестинація – це туристичний продукт конкретної місцевості (об'єкта), запропонований для продажу у формі комплексу матеріальних і нематеріальних цінностей. Ними можуть бути: пам'ятки історії, архітектури, продукція народної творчості (побут, фольклор, вироби та продукти традиційних для місцевості галузей та видів діяльності), страви національної кухні, чисте повітря, природа, довкілля, зручності (вигоди) – умови та види розміщення, пресування, харчування та ін.» [8, с. 173].

Водночас, необхідно враховувати, що на основі ОТГ туристичну дестинацію можна створити як туристичний центр, де рекреаційно-туристичне навантаження буде нести вся місцевість громади або створити атракційний пункт як локальну туристичну дестинацію, де туристичні або рекреаційні послуги сконцентровані в одному місці на території ОТГ та будуть надаватися у визначений час.

Результати аналізу процесу створення ОТГ у західноукраїнських прикордонних областях та визначення в них наявності туристичних ресурсів свідчать, що станом на 1 січня 2019 р. тут функціонує 191 ОТГ, з них 162 об'єднаних громади мають туристичні ресурси, придатні для створення туристичних дестинацій, у т. ч. типу «Атракційний пункт» та «Туристичний центр» (табл. 1).

Найбільше новостворених громад у Волинській, Львівській та Чернівецькій областях, найменше – у Закарпатській. Площа об'єднаних громад займає понад 30 % від площі західноукраїнських прикордонних

областей. Враховуючи те, що об'єднання громад в Україні має завершитися у 2020 р., цей процес набиратиме обертів. На територіях більшості створених ОТГ знаходяться рекреаційні зони, природні водоспади, печери, каньйони, унікальні пам'ятки історії, культури, архітектури, що може бути основою для створення туристичних дестинацій, привабливих для українських та іноземних туристів.

Таблиця 1

**Туристичний потенціал ОТГ
західноукраїнських прикордонних областей**

Область	Площа, тис. км ²	Населення, тис. осіб	Територіальні громади	ОТГ	Площа ОТГ, тис. км ²	ОТГ, що мають туристичні ресурси	Для створення туристичної дестинації типу:	
							атракційний пункт	туристичний центр
Волинська	20.14	1037.10	412	50	11.17	39	48	4
Закарпатська	12.78	1255.72	337	6	0.62	6	15	1
Івано-Франківська	13.90	1376.21	711	30	3.25	27	52	5
Львівська	21.83	2513.81	556	40	4.87	36	64	12
Рівненська	20.05	1160.86	419	32	6.06	24	32	–
Чернівецька	8.10	904.33	313	33	3.61	30	49	3
Усього	96.80	8248.03	2748	191	29.58	162	260	25

Джерело: авторське дослідження за даними [11].

Більша кількість туристичних дестинацій типу «Атракційний пункт», ніж кількість ОТГ, що мають туристичні ресурси (див. *табл. 1*), свідчить про те, що одна територіальна громада може мати у своєму складі декілька локальних туристичних дестинацій чи визначених місць, придатних для виробництва туристичного продукту та надання туристичних послуг, що входять до його складу.

За результатами аналізу створення ОТГ у західноукраїнських прикордонних областях визначено переваги територіальних громад щодо формування туристичних дестинацій:

- спрощена зміна призначення земель із сільськогосподарського до рекреаційного;
- виділення земельних ділянок під інвестиційні інфраструктурні туристичні проекти;
- ремонт та збереження пам'яток історії, культури, архітектури;
- вирощування екологічно чистих сільськогосподарських культур;
- проведення заходів з охорони навколишнього середовища.

«За 2018 р. 646 громад отримали майже 1,5 млн га землі у рамках загальної децентралізації влади, головною метою якою було дати селищним громадам інструменти для власного утримання» [9]. Наприклад, Славська ОТГ Львівської області прийняла рішення про виділення

земельних ділянок і сьогодні розбудовує сучасний європейський гірськолижний курорт, який потребує розгалуженої інфраструктури доріг, пішохідних та велосипедних шляхів, відпочинкових та оздоровчих комплексів, центрів розваг тощо. Тут туристичний попит буде орієнтований на селище Славське як географічний простір, що поєднує спортивно-оздоровчі послуги з використанням гірськолижних витягів, послуги розміщення, харчування, прокату лиж та спортивного спорядження, обслуговування гостей в їх вільний час та ін. У цьому випадку селище Славське є туристичною дестинацією гірськолижного спортивно-оздоровчого туризму і за типологією належить до туристичного центру (курорту).

Подібними туристичними дестинаціями можуть бути спортивно-оздоровчі центри Буковель Івано-Франківської області, Мигово Чернівецької області, Рахів та Драгобрат Закарпатської області та інші, де розташовані гірськолижні комплекси.

Для ОТГ західноукраїнських прикордонних областей важливе значення має формування туристичних дестинацій медичного спрямування (докладніше див. [10]). За результатами попередніх досліджень встановлено, що лікувально-оздоровчий тип дестинації представлено у Полянській ОТГ, що на Закарпатті, де розвідано 60 джерел мінеральних лікувальних та столових вод, з яких 15 діючих свердловин. На базі двох вже побудовані лікувально-профілактичні заклади.

Пізнавально-відпочинковою туристичною дестинацією стала Вигодська ОТГ Івано-Франківської області, яка активно розвиває проект «Карпатський трамвай», що став візитівкою села Вигоди як майбутнього центру новоствореної ОТГ. Тільки у 2018 р. цією туристичною атракцією скористалися більше 30 тис. туристів, що дало потужний імпульс для розвитку туристичних та супутніх сервісів у всіх навколишніх селах [11].

Потужний туристично-відпочинковий потенціал має й Шацька ОТГ Волинської області, в центрі якої знаходиться Національний природний парк «Шацький» та озеро Світязь, яке разом із трьома десятками інших водойм є частиною природного парку. Озеро Світязь – найглибше та одне з найбільших озер України, має піщані пляжі та є придатним для літнього відпочинку.

Одним із напрямків розвитку ОТГ та створення на їх основі туристичних дестинацій є сільський, екологічний (зелений), агрорекреаційний, фермерський туризм. Така діяльність пов'язана з відвідуванням сільської місцевості з культурно-пізнавальною метою, знайомством з народними звичаями, традиціями, побутом, участю в обрядах, відпочинком в екологічно-чистому середовищі, залученням до вирощування сільськогосподарських культур, традиційних промислів і ремесел, відвідування релігійних місць і центрів та ін. У багатьох країнах світу розвиток сільського, екологічного та інших видів туризму в сільській місцевості динамічно зростає. Так, за статистичними даними, 35 % громадян в ЄС віддають перевагу відпустці у сільській місцевості. У Голландії їх частка особливо висока – до 49 % [12, с. 8].

В Україні розвиток сільського, екологічного, зеленого туризму найбільш поширений в громадах Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей. За даними Спілки сільського зеленого туризму в Україні, в цих областях «від 100 до 400 садіб, які приймають туристів, і це не лише через природні умови. Вони ближчі до кордону, там дуже багато європейських програм міжнародних донорів щодо розвитку туризму, залучення сільського населення у гірських місцевостях, розвиток гастрономії» [13].

Сільський та інші види туризму можуть ефективно розвиватися і функціонувати на таких територіях, як села і селища та малі міста, що входять до ОТГ, з характерною традиційною архітектурою, побутом, культурою, маючи на своїх територіях сільськогосподарські ферми, лісовий фонд, природні парки і специфічні території, зони відпочинку і дачні зони, природні феномени, монастирі та священні місця, пам'ятки народної культури під відкритим небом тощо. Для ефективного функціонування і розвитку різних туристичних дестинацій на цих територіях необхідно створення певної інфраструктури, яка повинна відповідати двом основним вимогам: створювати нормальні безпечні умови для проживання туристів, мінімально порушувати екологічну стійкість природного середовища.

Отже, туристичні дестинації, що можуть бути створені в ОТГ західноукраїнських прикордонних областей, при ефективному використанні природних рекреаційних ресурсів, культурно-історичної спадщини, розбудові відповідної інфраструктури здатні сформувати різні за видами туристичні продукти, конкурентоспроможні не тільки на внутрішньому, але й на міжнародному туристичних ринках та залучати велику кількість туристів і тим самим суттєво впливати на соціально-економічний розвиток територіальної громади.

Дослідження забезпеченості туристичними ресурсами ОТГ західноукраїнських прикордонних областей підтверджує гіпотезу про те, що туристичні дестинації можуть спеціалізуватися на окремих видах туризму і залежно від мети подорожі повністю задовольняти попит на різноманітні туристичні послуги.

Водночас, ОТГ можуть стати основою для формування туристичних дестинацій за умови створення туристичних підприємств-операторів на своїй території, які будуть виробляти туристичні продукти і просувати дестинації та забезпечать безпосередній зв'язок між споживачами (центрами попиту) через туристичних агентів.

Одним з головних чинників ефективного функціонування ОТГ є територіальна близькість до кордону та регіонів сусідніх країн. Враховуючи те, що західноукраїнські області мають кордони з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією, які входять до складу ЄС, а також з Білорусією та Молдовою, особлива увага менеджменту ОТГ та туроператорів має бути спрямована на формування туристичних потоків з прикордонних регіонів зазначених країн шляхом пошуку турагентів та укладання відповідних угод, використання сучасних інформаційних технологій, масованої реклами, проведення туристичних ярмарків, виставок, туристичних салонів та ін.

Важливу роль у формуванні та розвитку туристичних дестинацій відіграватиме транскордонне співробітництво, особливо єврорегіони, де у створенні туристичних продуктів можуть використовуватися туристичні ресурси територій країн-учасниць єврорегіону. Такі єврорегіони з часом можуть являти собою окремі дестинації. Для прикладу, єврорегіон «Верхній Прут», членами якого є прикордонні території України, Румунії та Молдови. Зокрема, створена у складі єврорегіону Робоча комісія з розвитку економіки, інфраструктури та туризму вже сьогодні працює над розробкою спільного стратегічного плану розвитку туристичного субрегіону. Використовуючи можливості ОТГ, туристичні оператори єврорегіону «Верхній Прут» пропонують спільні тури з відвідуванням об'єктів, що входять до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Сучавському повіті (Румунія) та Чернівецькій області (Україна), виїзди на бальнеологічне лікування, пізнавальні поїздки до Хотинської фортеці та ін.

Не менш важливе значення для західноукраїнських прикордонних областей має розширення спеціалізації туристичних дестинацій. Так, для всіх ОТГ привабливими є функції транзитної дестинації, де здійснюється обслуговування туристичних потоків, що спрямовані з центрів попиту до основних дестинацій, в яких будуть задовольнятися головні потреби туристів. Наприклад, туристична дестинація «Львів туристичний», яка за типологією належить до туристичного центру і спеціалізується в основному на культурно-пізнавальному і подієвому туризмі та обмежена центральною частиною міста, має поруч транзитну туристичну дестинацію (атракційний пункт) Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького, який тільки у 2018 р. надав обслуговування 1,598 млн осіб, у т. ч. на міжнародних рейсах було перевезено 1 390 тис. пасажирів, а на внутрішніх – 208 тис. пасажирів [14]. Подібна ситуація характерна для м. Ужгород, через яке транзитом проходять виїзні туристичні потоки до Словаччини та Угорщини; для м. Чернівці, де формуються туристичні потоки в Румунію та Молдову, а також для багатьох інших ОТГ, як безпосередньодотичні до кордону. Виходячи з цього, ОТГ, у складі яких є транзитні населені пункти та території, можуть використовувати ті дестинації, куди прямують туристи та де задовольняються їх головні потреби, для розвитку у себе сфери гостинності та транзитних дестинацій.

Таким чином, на основі аналізу ресурсного забезпечення ОТГ західноукраїнських прикордонних областей та узагальнення сучасної практики формування і розвитку туристичних дестинацій запропоновано класифікацію туристичних дестинацій залежно від наявних туристичних ресурсів на території громади. Це, зокрема, дестинації:

- гірськолижного спортивно-оздоровчого туризму;
- лікувально-оздоровчі туристичні;
- пізнавального туризму;
- відпочинкового туризму;
- сільського, екологічного, зеленого туризму;
- культурно-релігійного туризму;
- транзитні туристичні та ін.

Важливим підґрунтям формування і розвитку туристичних дестинацій є правове забезпечення та сприяння державних і місцевих органів влади їх успішному функціонуванню. Це передусім доступність до кредитування підприємницької діяльності в сфері туризму, пільгове оподаткування, спрощена реєстрація підприємств туристичного бізнесу тощо.

З 1 січня 2019 р. набули чинності зміни до Податкового кодексу України (ПКУ), які регулюють порядок оподаткування туристичним збором. Так, підпунктом 3.1. ст. 268 «Ставка збору встановлюється за рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, за кожну добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), визначених підпунктом 268.5.1 пункту 268.5 цієї статті, у розмірі до 0,5 % – для внутрішнього туризму та до 5 відсотків – для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення» [15, ст. 268]. А підпунктом 268.5.1 пункту 268.5 цієї ж статті визначено місця проживання у закладах з тимчасового розміщення, до яких належать «готелі, кемпінги, мотелі, гуртожитки для приїжджих, хостели, будинки відпочинку, туристичні бази, гірські притулки, табори для відпочинку, пансіонати та інші заклади готельного типу, санаторно-курортні заклади, а також житловий будинок, прибудова до житлового будинку, квартира, котедж, кімната, садовий будинок, дачний будинок, будь-які інші об'єкти, що використовуються для тимчасового проживання (ночівлі)» [15, ст. 268].

Детальний аналіз внесених змін до ПКУ та прості розрахунки свідчать, що при мінімальній зарплаті в Україні, встановленій у розмірі 4173 грн на 2019 р., туристичний збір для громадян України (внутрішній туризм) становить до 20,9 грн за добу, а для іноземців (в'їзний туризм) – до 208,7 грн за добу. Але, якщо врахувати, що до закладів з тимчасового розміщення належать гуртожитки, хостели, прибудови до житлових будинків, садові та дачні будинки, де вартість проживання, за моніторингом автора, коливається від 50 до 100 грн за добу, то в окремих випадках для іноземців туристичний збір перевищуватиме вартість проживання вдвічі. І навіть у готелях, де вартість проживання становить до 1 тис. грн за добу, туристичний збір складає понад 20 %, чого немає в жодній країні, що має кордони з Україною. Введення туристичного збору в таких розмірах призведе до зростання цін на проживання в туристичних дестинаціях та негативно впливатиме на формування в'їзних туристичних потоків.

Висновки. При формуванні туристичних дестинацій на основі ОТГ необхідно враховувати, що дестинація, яка є географічним простором, метою туристичного відвідування певного сегмента подорожуючих, являє собою сукупність послуг, об'єднаних у туристичний продукт, суб'єкт конкуренції та об'єкт підприємництва.

І якщо для туристів дестинація – це комплексний туристичний продукт, що складається з характерних і корисних для споживача послуг, а також низки супутніх послуг, що надаються підприємницькими структурами дестинації, то для ОТГ – це надходження до місцевого бюджету, створення нових робочих місць, розбудова спеціальної і загальної інфраструктури та подальший соціально-економічний розвиток території.

Подальших досліджень потребують питання фінансового, організаційного та кадрового забезпечення діяльності туристичних дестинацій, виокремлення особливостей формування туристичних дестинацій на основі ОТГ у західноукраїнських прикордонних областях, де кордон виконує не тільки контактні, але й бар'єрні функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кісельова І. А., Трамова А. М. Аграрний туризм як один із видів інноваційних туристичних послуг. *Агрономіка: економіка і сільське господарство*, 2016. № 4 (12). С.12.
2. Мазаракі А. А., Ткаченко Т. І., Мельниченко С. В. та ін. Туристські дестинації (теорія, управління, брендинг): монографія; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 388 с.
3. Ткаченко Т. І., Мельниченко С. В., Бойко М. Г. та ін. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу: монографія; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 596 с.
4. Любіцева О. О., Третяков О. В. Типізація дестинацій. *Географія та туризм: зб. наук. пр.* Київ, 2012. Вип. 17. С. 3-9.
5. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
6. Головчан А. І. Дослідження ефективності сучасної системи туристичних дестинацій в Україні. *Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. 2010. № 911. С. 188-194. Серія: Економічна.
7. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. ст.91.
8. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. Київ, 2006. 536 с.
9. Миклашук І. Передали на місця? Три проблеми з землею для ОТГ. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/04/12/646954>.
10. Кифяк В. Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1 (16). С. 30-33.
11. Гірські громади Львівщини та Івано-Франківщини створюють туристичний субрегіон. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10304>.
12. Методичний посібник для власників садіб сільського, екологічного (зеленого) туризму. Чернівці, 2017. 80 с.
13. Туристи на селі: приховані можливості України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29374595.html>.
14. Аеропорт «Львів» у 2018 році збільшив пасажиропотік на 48 %, до 1,6 мільйона осіб. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/10397124-aeroport-lviv-u-2018-roci-zbilshiv-pasazhiropotik-na-48-do-1-6-milyona-osib.html>.
15. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів». *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 49, ст. 399.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2019.

Kyfiak O. Resource potential for development of tourist destinations.

Background. *United Territorial Communities (UTCs) are ideally suited to the formation of tourist destinations, based on them, which can attract tourists and satisfy their diverse needs.*

In order to form a tourist destination, it is necessary to have not only attractive natural recreational resources and prominent tourist attractions, but also an appropriate infrastructure. Therefore, determining the availability of tourist resources, establishing opportunities for the formation of tourist destinations of different types and highlighting the benefits for the formation of tourist destinations require relevant scientific research.

An analysis of recent studies and publications has revealed that the formation of UTCs in border areas and the development of tourist destinations, based on them, are poorly researched.

The aim of scientific research is to substantiate the possibilities of formation and development of tourist destinations on the basis of the united territorial communities and provide a new impetus to the development of tourism in the western Ukrainian cross-border areas.

Materials and methods. *The information-methodological base of research is the scientific works of well-known scholars, the legislation of Ukraine, the data from regional state administrations, methodical manuals and Internet resources. For the accomplishment of the tasks and achievement of the research purpose, the methods of analysis and synthesis, systematization, observation and comparison are applied.*

Results. *The results of the analysis of the Ukrainian legislation testify that in making decisions on the voluntary association of territorial communities, the historical, natural, ethnic, cultural and other factors that influence the socio-economic development of UTC are taken into account. The processes of creation of UTCs in the western Ukrainian border areas are investigated and the available tourist resources have been identified, which helped to establish the possibilities of forming various types of tourist destinations and highlighting the advantages of UTC.*

Examples of the most well-known UTCs are presented, where various types of tourist destinations are successfully created and operated. The classification of tourist destinations is proposed, depending on available tourist resources in the community. The factors of influence and possibilities of forming tourist destinations on the basis of united territorial communities and their effective functioning are specified.

Conclusion. *When forming tourist destinations it is necessary to take into account that the destination serves as a geographical space, is the purpose of a tourist visit, a set of services integrated into a tourist product, is the subject of competition and the object of entrepreneurship.*

The formation and development of tourist destinations for UTC is income to local budgets, creation of new vacancies, development of special and general infrastructure and further socio-economic development of the territory.

Keywords: *united territorial communities, tourism, tourist destinations, formation, development, resources, attraction point, tourist center.*

REFERENCES

1. Kisel'ova, I. A., & Tramova, A. M. (2016). *Ahrarnyy turyzm yak odyin iz vydiv innovatsiynykh turystychnykh posluh [Agrarian tourism as one of the types of innovative tourist services]. Aékonomyka: ékonomyka y sel'skoe khozyaystvo – Aeconomics: Economics and Agriculture, 4 (12), 12 [in Ukrainian].*
2. Mazaraki, A. A., Tkachenko, T. I., Mel'nychenko, S. V. et. al. (2013). *Turysts'ki destynatsiyi (teoriya, upravlinnya, brendynh) [Tourist Destinations (theory, management, branding). A. A. Mazaraki (Ed.). Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].*

3. Tkachenko, T. I., Mel'nychenko, S. V., & Boykotain, M. H. (2010). *Stratehichnyy rozvytok turystychnoho biznesu [Strategic development of tourism business]*. A. A. Mazaraki (Ed.). Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t [in Ukrainian].
4. Lyubitseva, O. O., & Tret'yakov, O. V. (2012). Typizatsiya destynatsiy [Typization of Destinations]. *Heohrafiya ta turyzm – Geography and Tourism: zb. nauk. pr. Kyiv, 17*, 3-9 [in Ukrainian].
5. Korzh, N. V., & Basyuk, D. I. (2017). Upravlinnya turystychnymy destynatsiyamy [Management of tourist destinations]. Vinnytsya: PP «TD Edel'veys i K» [in Ukrainian].
6. Holovchan, A. I. (2010). Doslidzhennya efektyvnosti suchasnoyi systemy turystychnykh destynatsiy v Ukrayini [Research of the efficiency of the modern system of tourist destinations in Ukraine]. *Visnyk Kharkiv. nat. un-tu im. V. N. Karazina – The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, 911*, 188-194. Seriya: Ekonomichna [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrayiny (2015) «Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad» [Law of Ukraine «On Voluntary Association of Territorial Communities»]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady – Information from the Verkhovna Rada, 13*, st. 91) [in Ukrainian].
8. Tkachenko, T. I. (2006). Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu [Sustainable Tourism Development: Theory, Methodology, Business Realities]. Kyev [in Ukrainian].
9. Myklashchuk Ihor. Peredaly na mistysya? Try problemy z zemleyu dlya OTH [Transmitted to places? Three land problems for OTG]. *www.epravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/04/12/646954> [in Ukrainian].
10. Kyfyak, V. F. (2013). Rozvytok medychnoho turyzmu v rehionakh Ukrayiny [Development of medical tourism in the regions of Ukraine]. *Visnyk Universytetu bankivs'koyi spravy Natsional'noho banku Ukrayiny – Bulletin of the Banking University of the National Bank of Ukraine, 1 (16)*, 30-33 [in Ukrainian].
11. Hirs'ki hromady L'vivshchyny ta Ivano-Frankivshchyny stvoryuyut' turystychny subrehion [Mountain communities of Lviv region and Ivano-Frankivsk region create a tourist subregion]. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/10304> [in Ukrainian].
12. Metodychnyy posibnyk dlya vlasnykiv sadyb sil's'koho, ekolohichnoho (zelenoho) turyzmu [Methodical manual for owners of rural, ecological (green) tourism farmsteads] (2017). Chernivtsi [in Ukrainian].
13. Turysty na seli: prykhovani mozhyvosti Ukrayiny [Tourists in the country side: the hidden possibilities of Ukraine]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29374595.html> [in Ukrainian].
14. Aeroport «L'viv» u 2018 rotsi zbil'shyv pasazhyropotik na 48 %, do 1.6 mil'yona osib [The airport «Lviv» in 2018 increased passenger traffic by 48 %, to 1.6 million people]. Retrieved from <https://www.unian.ua/tourism/news/10397124-aeroport-lviv-u-2018-roci-zbilshiv-pasazhiropotik-na-48-do-1-6-milyona-osib.html> [in Ukrainian].
15. Zakon Ukrayiny (2018) «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta deyakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo pokrashchennya administruvannya ta perehlyadu stavok okremykh podatkov i zboriv» [The Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Other Legislative Acts of Ukraine on Improving the Administration and Revision of the Rates of Individual Taxes and Duties»]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady – Information from the Verkhovna Rada, 49*, st. 399) [in Ukrainian].